

Pikku Putiikki
Liiketalouden perustutkinnon opintoja
työvaltaisesti toteutettuna ammattiopisto
Luovissa

Vesa Muikkula

Kehittämishankeraportti
10 2008

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Muikkula, Vesa	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Pikku Putiikki- Liiketalouden perustutkinnon opintoja työvaltaisesti toteutettuna ammattiopisto Luovissa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, ammatillinen erityisopettaja		
Työn ohjaaja(t) Heimonen, Leena		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Pikku Putiikki -kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää ja testata toimintamalli liiketalouden perustutkinnon ensimmäisen vuoden kaikkien opintojen toteuttamisesta työvaltaisesti todellisena yrityksenä toimivassa kaupassa. Työvaltainen oppiminen kiinnittyi oppiaineista ammatillisiin asiayhteyksiin ja keskeiseen ammatilliseen osaamiseen. Samalla kehitettiin opiskelija-arviointia vastaamaan työvaltaista oppimista. Kehittämishankkeessa pohdittiin lisäksi opitun siirtovaikutuksen rakentumista toiminnallisessa oppimisympäristössä, jonka erityispiirteinä oli myös kokemuksellinen ja yhteisöllinen tapa toteuttaa opetusta. Nämä piirteet pienensivät siirtovaikutuksen ongelmaa.</p> <p>Merkittävää opetuksen suunnittelun kannalta oli tunnistaa opetuksen keskeinen osaaminen työelämälähtöisenä toimintana ja integroida myös yhteiset aineet toimintaan. Hanke kehitti arviointia ja uutta opettajatiimiin perustuvaa työskentelytapaa. Hanke lisäsi välillisesti yrittäjyyteen kohdistuvaa myönteistä ajattelua erityisoppilaitoksessa ja opiskelijoiden keskuudessa.</p> <p>Oppimisympäristö Pikku Putiikki piristi näkyvyydellään koulun ilmapiiriä ja tarjosi näyteikkunan työvaltaisen opetuksen järjestämiseen ammatillisessa erityisoppilaitoksessa. Näkyvyyden ja avoimuuden myötä työelämän asenteet erityistä tukea vaativia opiskelijoita kohtaan työssäoppijoina ja työntekijöinä muuttivat myönteisemmiksi. Työvaltainen oppimisympäristö ehkäisi erityistä tukea vaativien opiskelijoiden syrjäytymistä ja opintojen keskeyttämistä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) työvaltainen oppimisympäristö, työssäoppiminen, avoin oppimisympäristö, transfer, opitun siirtovaikutus		
Muut tiedot Hankkeesta on koottu kuvapäiväkirja oppilaitoksen sisäiseen käyttöön		

Author(s) Muikkula, Vesa	Type of Publication Development project report	
	Pages 36	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title ”Pikku Putiikki – a practical project to enable the business and administration studies of the upper secondary vocational education in authentic working environment		
Degree Programme Teacher Education College, Vocational special education teacher		
Tutor(s) Heimonen, Leena		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of the development project “Pikku Putiikki” was to generate and test an operational model to enable the first year business and administration studies of the upper secondary vocational education in authentic working environment. Job-based-learning was associated with specialised competence which goes hand in hand with practical everyday work. At the same time the evaluation of the students was improved to response challenges of the job-based-learning. Experimental learning and feeling of community improved the epiphenomenon of transfer in learning.</p> <p>Important part in planning the teaching was to identify the central skills in working environments and to integrate the core subjects with vocational studies. This project developed team working and evaluation skills of teachers and increased positive thinking for business competence among students and the institute providing vocational special education.</p> <p>“Pikku Putiikki” learning environment refreshed the school atmosphere and offered demonstration of how to arrange job-based-learning in the vocational special education. Job-based learning environment prevented social exclusion and dropping out of school of students with special needs. Visibility of this project encouraged employers to positive attitude toward students with special needs, who perform their on-the job learning and are on the way to become future employees.</p>		
Keywords Job-based learning environment, on-the job learning, open learning environment, transfer in learning		
Miscellaneous This project includes photo-diary for the internal use of the Luovi Vocational Institute		

Sisältö

1 JOHDANTO JA TAVOITTEET	3
2 HANKKEEN TAUSTA.....	6
2.1 KONTEKSTUAALINEN OPPIMINEN	6
2.2 KONTEKSTUAALINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ	7
2.3 AVOIN OPPIMISYMPÄRISTÖ	8
2.4 KATSAUS TRANSFER-KÄSITYKSIIN	8
2.4.1 Tiedon siirto tehtävästä toiseen koulutilanteessa	10
2.4.2 Opitun siirtyminen koulun ulkopuolelle.	10
2.4.3 Kontekstin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys	11
2.4.4 Uuden toiminnan luomista	12
2.5 OPPILAITOSLÄHTÖINEN TYÖSSÄOPPIMISEN MALLI	13
2.6 OPPILAITOS TYÖMAAILMAN MALLINA	15
2.7 REAALIPEDAGOGIIKKA PIKKU PUTIIKISSA.....	16
2.8 TYÖVALTAINEN KOULUTUS-MAHDOLLISUUS TOIMINNALLISELLE OPPIJALLE. .	18
3 HANKKEEN TOTEUTUS.....	19
3.1 TOIMINTAKUVAUS	19
3.2 TOIMINNAN ALOITUS	20
3.3 TOIMINNASSA TOTEUTUNEET TYÖPROSESSIT	21
3.4 ÄIDINKIELEN, TOIMISTOPALVELUIDEN JA MATEMATIIKAN SISÄLTÖJEN INTEGROIMINEN	22
3.5 ARVIOINTI.....	24
3.6 KESKEINEN OSAAMINEN TYÖELÄMÄN TOIMINTANA	24
3.7 ARVIOINNIN TYÖKALUT.....	26
4 YHTEENVETO	27
5 POHDINTA.....	29
5.1 OPETTAJUUDEN HAASTEET	29
5.2 SWOT ANALYYSI	30
5.2.1 Vahvuudet	30
5.2.2 Heikkoudet.....	30
5.2.3 Mahdollisuudet	31

	2
5.2.4 Uhat.....	31
5.3 SWOT ANALYYSIN JOHTOPÄÄTÖKSET.....	32
5.4 HANKKEEN MERKITYS.....	33
6 LÄHTEET.....	35
7 LIITTEET.....	36

1 JOHDANTO JA TAVOITTEET

Ammattiopisto Luovin liiketalouden ja hallinnon alan toimijat ryhtyivät kevätlukukaudella 2007 ideoimaan liiketalouden perustutkinnon toteuttamista uudella tavalla. Opiskelijoiden alati kasvava erityisen tuen tarve, heikko motivaatio ja sitoutuminen koulutukseen, runsaat poissaolot, opintojen etenemisen hidastuminen ja tavoitetason laskeminen ovat saaneet opettajat muuttamaan toimintatapojaan. Oli tarpeen pohtia kuinka voitaisiin muuttaa toimintamallia edelleen enemmän tekemiseen kuin teoreettiseen lähestymistapaan keskittyvään toimintaan.

Liiketalouden perustutkintoon on aikaisemminkin kuulunut toiminnallisuus ja työprosessit harjoitusyritystoiminnan myötä. Myös opintojaksojen integrointiin asiakokonaisuuksien ympärille on kiinnitetty huomiota. Nyt tavoiteltiin selkeämmin oppimisympäristöön nivoutuvaa toimintamallia ja oppilaslähtöistä, vähempien toimijoiden toteuttamaa tapaa opetuksen järjestämiseen. Muita taustalla vaikuttaneita tekijöitä olivat pyrkimys rakentaa suurempia kokonaisuuksia, moduleita ja työtehtäväkokonaisuuksia ja päästä pois pirstaloituneista opintojaksoista. Myös näyttöjen tuleminen osaksi tutkintoa tuo erityisiä haasteita erityistä tukea vaativien opiskelijoiden näyttöjen toteuttamiseen. Turvallisen näyttöympäristön luominen oppilaitoksen yhteyteen koettiin tarpeelliseksi.

Tarkoituksena oli kytkeä kaikki opinnot kaupan toiminnan asettamaan järjestykseen ja aikatauluun (kaupan perustaminen, aloitukseen liittyvät ratkaisut, kuten tuotevalinnat, hinnoittelu, kannattavuus jne., kampanjat, talouden seuranta jne.).

Hankkeen toteuttamassa toimintamallissa todellisessa kaupassa, työssä oppien tapahtuva ja luokkahuonemuotoinen opetus nivoutuvat mielekkääksi kokonaisuudeksi. Opettajan ja ohjaajan ohjaama kaupassa työskentely on erityisopiskelijalle turvallinen oppimisympäristö ja työ- ja oppimistehtävät määritellään opiskelijan henkilökohtaisten valmiuksien mukaisesti. Erityisesti ensimmäisenä opiskeluvuonna sosiaalisten taitojen, ryhmätyötaitojen ja ns. meta-taitojen kehittyminen on opinnoissa tärkeää. Todellisessa kaupassa tapahtuva

oppiminen tukee näitä oppimisen tavoitteita ja lisää opiskelijoiden omaaloitteisuutta ja itseohjautuvuutta.

Pikku Putiikki -hankkeen tavoitteena on kehittää ja testata toimintamalli liiketalouden perustutkinnon ensimmäisen vuoden kaikkien opintojen toteuttamisesta työvaltaisesti todellisena yrityksenä toimivassa kaupassa. Työvaltainen oppiminen kiinnittyy oppiaineista ammatillisiin asiayhteyksiin ja keskeiseen ammatilliseen osaamiseen. Samalla kehitetään opiskelija-arviointia vastaamaan työvaltaista oppimista.

Pikku Putiikki – hankkeen tavoitteena on testata, miten todellinen kauppa toimii liiketalouden perustutkinnossa ammatillisten opintojen oppimisympäristönä. Todellinen kauppa perustetaan Ammattiopisto Luovin kiinteistöön. Kauppaan pyritään saamaan myyntiin ensisijaisesti erilaisia Luovi tuotteita eli opiskelijatöitä. Tämä edellyttää yhteistyöverkoston luomista eri toimijoihin. Yhteistyökumppaneiksi haetaan myös yritysmaailman edustajia, jolloin turvataan ajankohtaisen työelämätietouden siirtyminen opiskelijoiden ja opettajien pääomaksi.

Hankkeen tavoitteena on kehittää opiskelijoiden työelämä- ja opiskeluvalmiuksia uudella tavalla. Todellisessa kaupassa harjoitellaan myös työelämän pelisääntöjä, jotka sovitaan oman kaupan osalta opiskelijoiden kanssa yhdessä. Toimintamallin mukaisessa opetuksessa opiskelijat oppivat yrityksen keskeisiä osaamisalueita ja sosiaalisia taitoja ratkoessaan ryhmässä kauppatoimintaan liittyviä tehtäviä. Toimintamallin mukaisessa toiminnassa opiskelijoiden oppimisprosessi tulee näkyväksi, eli nähdään miten opiskelijan kasvu etenee kohti henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, HOPSin tai tutkinnon tavoitteita. Oppimista tukevat erilaiset tapahtumat, tilanteet ja kokemukset uudenaikaisessa oppimisympäristössä.

Kehittämishanke vaatii toimijoilta paljon suunnittelua eri oppiaineiden integroituessa työvaltaiseen toimintamalliin sekä arviointityökalujen kehittämistä. Suunnittelu ja toiminnan seuraaminen tapahtuu verkko-oppimisalustalla (Moodle), mikä paitsi säilyttää tapahtuneen jäljen, mahdollistaa paikasta ja ajasta riippumattoman työskentelyn ja edesauttaa ratkaisevasti tiedon välityk-

sessä eri toimijoita koskevien toimintojen suhteen. Hanketta varten on perustettu myös oma resurssi muistioita ja suunnitelmia varten. Toimintamalli lisää opetushenkilöstön verkkopedagogiikan taitoja.

Hankkeen tavoitteena on luoda pysyvät käytännöt Pikku Putiikin toiminnasta Oulun yksikön liiketalouden perustutkinto-opetuksen oppimisympäristönä sekä päivittää opetussuunnitelmaa hankkeen hyvien käytäntöjen pohjalta.

2 HANKKEEN TAUSTA

Seuraavassa olen koonnut työvaltaisen oppimistavan ja työssäoppimisen ja teoreettisia lähtökohtia sekä työssäoppimisen arviointiin liittyvää kirjallisuutta. Myös uudenlainen oppimisympäristö ajattelu leimaa Pikku Putiikki hanketta ja osa kirjallisuudesta käsittelee tätä näkökulmaa. Työvaltaisesti järjestetystä koulutuksesta on myös löydettävissä valmiita kokemuksia.

Työvaltaisen toimintatavan tavoitteena on teoreettisen ja käytännöllisen asiantuntijuuden yhdistäminen. Työssäoppiminen tuo kuitenkin selkeästi esille, missä oppimista myös tapahtuu ja mitä sillä tavoitellaan. Työssäoppimisen taustalla olevat oppimissuuntaukset ovat konstruktivismia, kontekstualismia, kokemuksellista oppimista ja yhteistoiminnallista oppimista.

2.1 Kontekstuaalinen oppiminen

Väisäsen (2000, 47–48) mukaan kontekstuaalisessa oppimisessä voidaan erottaa kolme tärkeää ominaisuutta: 1) Uutta tietoa hankitaan laajentamalla ja korjaamalla aikaisempaa tietämystä, 2) uudet ajatukset saavat merkityksen, kun ne esitetään yhtenäisesti suhteessa toisiinsa ja 3) tiedosta tulee käyttökelpoista, kun sitä opitaan tilanteissa, jotka sisältävät soveltamista konkreettisiin tilanteisiin.

Kontekstuaalisen oppimisen keskeisenä tavoitteena on transfer eli opittujen asioiden siirtovaikutus oppijan omaan elämään eri konteksteissa. Oppiminen ilmentyy aktiivisena toimintana erilaisissa tilanteissa ja ajattelun luovuutena erilaisissa asiayhteyksissä.

Oppiminen on pitkälti tekemistä: kokeilujen, ongelmanratkaisujen ja ymmärtämisen avulla. Ymmärtämisen painottaminen edistää mielekästä tiedon konstruointia. Arvioinnissa huomio tulisi kiinnittää metakognitiivisiin taitoihin ja oppijan reflektiivisiin valmiuksiin. Konstruktivinen oppimiskäsitys johtaa oppijan valmiuksia painottavan ja joustavan opetuksen korostamiseen ja myötäilee

siten opiskelijan henkilökohtaista tavoitetasoa. Sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen rooli oppimisessa.

Pikku Putiikki hankkeessa on pyritty luomaan puitteet kannustavalle yhteisöllisyydelle ja luoda toiminnallisia oppimistilanteita aidossa ympäristössä. Prosessissa työn tekeminen, tekemisen analysointi ja reflektointi, tekemisen käsitteellistäminen ja työn tekemisen edelleen kehittäminen vuorottelevat. Oppiminen on pyritty tekemään mielekkääksi ja aidon kokemuksen merkitystä oppimistapahtumassa pidetään arvossa. Oppiminen on monikanavaista ja kokonaisvaltaista sekä mahdollistaa hiljaisen tiedon siirtymisen.

2.2 Kontekstuaalinen oppimisympäristö

Pikku Putiikkia voi luonnehtia kontekstuaaliseksi oppimisympäristöksi seuraavien määritelmien nojalla.

- ✓ todelliseen toimintaympäristöön sijoittuva oppimisympäristö
- ✓ oppimisen ja opiskelun siirtäminen pois suljetuista luokkahuoneista
- ✓ opetussuunnitelma-ajattelusta oppimisympäristöajatteluun
- ✓ oppimisen kohteena ei ole oppisisältö vaan reaalityö ja sieltä nousevat ongelmat
- ✓ opiskelija muuttuu aktiiviseksi kokeilijaksi ja tekijäksi, opettaja tiedon jakajasta toiminnan ohjaajaksi, organisoijaksi ja tukihenkilöksi

(Työkaluja oppimiseen. 2007, 9-10)

Opiskelija, hänen yksilölliset kokemuksensa ja yksilöllinen opiskelutyylinsä tulee ottaa huomioon ohjauksessa. Samoin yhdessä tekeminen ja yhdessä muiden avulla oppiminen on yhä tärkeämpää, kun työ tehdään useammin erilaisissa tiimeissä. Ammatin oppiminen on kiinteästi sidoksissa työn sisältöön ja toimintaympäristöön. Aidossa työympäristössä opiskelu edistää tehokkaasti oppimista. (Opetussuunnitelman perusteet 2000)

2.3 Avoin oppimisympäristö

Pikku Putiikki täyttää avoimen oppimisympäristön tunnusmerkit. Opetus on joustavaa, opiskelijälähtöistä ja opiskelijan valmiuksia painottavaa.

- ✓ tavoitteet määritellään itsenäisesti, jolloin oppijan oma aktiivisuus ja itseohjautuva opiskelu korostuvat
- ✓ toiminnan voi suorittaa omaan tahtiin
- ✓ oppisisällöt voivat olla yksilöllisesti räätälöityjä
- ✓ opiskelutahtia voidaan muuttaa yksilöllisten tarpeiden mukaan
- ✓ opetuksen suunnittelussa korostuu ongelmakeskeisyys oppiainekeskeisyyden sijaan
- ✓ opiskelijalla on mahdollisuus olla suoraan vuorovaikutuksessa opittavan asian kanssa
- ✓ opiskelijan tukena on asiantuntijoita ja tukihenkilöitä (valmentajia)
- ✓ opiskelu on pitkäkö prosessi lyhytkestoisten oppituntien sijaan

(Työkaluja oppimiseen. 2007, 9-10)

2.4 Katsaus transfer-käsityksiin

Tuomi Gröhnin mukaan transferissa on kysymys siitä, miten hyvin yksilö pystyy hyödyntämään yhdessä tehtävässä tai tilanteessa oppimaansa tietoa tai osaamista uudessa tilanteessa. Käsitettä on kehitelty pidemmälle tarjoamaan välineitä muuttuvien tietojen ongelmaan ja muuttuvien tilanteiden kohtaamiseen. (2000, 326)

Työssäoppiminen ja työelämäyhteydet ovat ammatillisessa koulutuksessa keskeisellä sijalla. Koulussa opitun ja työtoiminnan välinen suhde ei ole kuitenkaan kitkaton. Monien tutkimusten mukaan osaaminen ja tieto eivät välttämättä siirry tehtävästä toiseen. Oppilaitokseen ja koululle voi myös syntyä kaksi erillistä tietovarastoa, kun koulutuksessa omaksuttuja tietoja ei osatakaan hyödyntää käytännön työtehtävien ratkaisemisessa. Toisaalta työelämä muuttuu nopeasti ja koulujen on joskus vaikea pysyä tässä muutoksessa mu-

kana. Miten työssäoppimista tulisi kehittää, että kahden erillisen osaamisjärjestelmän ongelmasta päästäisiin ja koulu pysyisi työelämän muutoksissa kiinteästi mukana? (Tuomi-Gröhn 2000, 325)

Tuomi-Gröhn tarjoaa näkökulmaksi kysymyksen tarkasteluun siirtovaikutuksen eli transferin käsitettä. Transferissa on kysymys siitä, miten hyvin yksilö pystyy hyödyntämään yhdessä tehtävässä tai tilanteessa oppimaansa tietoa tai osaamista uudessa tilanteessa.

Erilaiset transfer-käsitykset voidaan jakaa kolmeen ryhmään (Taulukko 1).

Transferin perustana on

- 1) joko tiedon siirto tehtävästä toiseen,
- 2) yksilöllinen taipumus tuottaa koulussa opittuja ajattelutapoja koulun ulkopuolella, tai
- 3) toiminnan jatkuvuus tilanteesta toiseen interaktiossa sosiaalisen kontekstin kanssa. (Tuomi-Gröhn 2000, 326)

Transfer käsitys	
1. Tiedon siirto tehtävästä toiseen koulutilanteessa	-tuttujen sisältöjen löytäminen -tuttujen periaatteiden soveltaminen -tuttujen tiedollisten skeemojen tunnistaminen
2. Yksilöllinen opitun siirtyminen koulun ulkopuolelle	opittujen asioiden ja omaksuttujen periaatteiden siirtäminen koulun ulkopuolisiin tilanteisiin
3. Kontekstin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen huomioivat näkemykset (kehittävä transfer) -tilannesidonnaisuus -sosiokulttuuriset näkemykset -toiminnanteoreettiset näkemykset	-oppijan opiskelukäytäntöjen muuttaminen toiminnallisesti ohjattuna -oppijan identiteetin, tietojen ja käytäntöjen muuttaminen toiminnallisissa tilanteissa -yhteisön käytäntöjen muuttaminen toiminnallisissa tilanteissa

Taulukko 1. Erilaisia transfer-käsityksiä (Tuomi-Gröhniä mukaillen).

2.4.1 Tiedon siirto tehtävästä toiseen koulutilanteessa

Oppimisen siirtovaikutus tapahtuu vain silloin, kun jonkin aineen spesifiä sisältöä tarvitaan toisen aineen oppimiseen tai tehtävän suorittamiseen. (Tuomi-Gröhn 2000, 326)

Pikku Putiikki- hankkeessa sisällöt ja oppiaineet integroidaan yhteen työtehtäväkokonaisuuksiksi. Esimerkiksi matematiikan opiskelu tukee tuotteiden hinnoittelua sekä tarjouspyyntöjen ja kannattavuustarkastelujen tekemistä. Toimistopalvelut (työvälinohjelmot) ja äidinkieli tuo oman osansa sisällöstä samojen tehtävien suorittamiseen.

Oppijan aktiivinen tehtävä on tunnistaa uudessa tilanteessa tai tehtävässä aiemmasta tehtävästä tuttu skeema. Opetukseen sovellettuna kognitiivinen käsitys merkitsee tarkkojen rakenteellisten skeemojen tai ennakkojäsentäjien käyttöä uuden informaation organisoinnin apuna. Tätä tukee toiminnassamme suunnitelmallisuus, jolla eri oppiaineissa käsiteltävä asiat tukevat kyseisellä hetkellä opetuksessa ajankohtaista ydinprosessia.

2.4.2 Opitun siirtyminen koulun ulkopuolelle.

Koulussa toteutuva ajattelutapa voi ohjata opiskelijan hakemaan ja luomaan samanlaista ajattelutapaa tuottavia tilanteita koulun ulkopuolelta. *Työssäoppimisen kannalta on mielekästä ajatella, että opiskelija, joka on oppinut koulutuksessa tiettyjä periaatteita, pyrkii luomaan työpaikalle tilanteita, joissa samat periaatteet toteutuvat.*

Esimerkkinä mainittakoon hoitoalalta potilaan kohtaaminen tasavertaisena oman asiansa subjektina taikka kaupan alalla rehellisyyden ja luotettavuuden periaatteena asiakkaan kohtelussa. Jos opiskelija on kohdannut näitä periaatteita ja niihin liittyvää keskustelua koulutuksensa aikana, hän pyrkii tuottamaan sellaisia myös myöhemmissä työkäytännöissä. (Tuomi-Gröhn 2000, 327)

Pikku Putiikki hankkeessa opiskelijat ovat luoneet **sydämellisen palvelun käsikirjan** jossa määritellään konkreettisesti asiakaspalvelun tärkeys. Kauppa itsessään profiloituu erittäin hyvää asiakaspalvelua tarjoavana yrityksenä ja voidaan toivoa näiden periaatteiden siirtovaikutuksen tapahtuvan opiskelijoiden tulevissa toiminnoissa. Opiskelijat joutuvat sitoutumaan kaupan toimintoihin ja työvuoroihin ja se osaltaan ohjaa heitä työelämän pelisääntöihin. Siirtovaikutuksen toteutumista voitaneen jossain määrin seurata heidän tulevina opiskeluvuosina muiden työssäoppimispaikkojen yhteydessä sekä tarkastella yleensäkin työvaltaisen toiminnallisuuden sitovuutta opiskeluun.

2.4.3 Kontekstin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys

Transfer perustuu tavallisemmin toiminnan jatkuvuuteen eri tilanteissa. Jatkuvuutta voidaan kuvata toimintaskemoilla, viitaten toimintaa ohjaavaan periaatteeseen. Opetuksessa tulisi pyrkiä siihen, että huomio kiinnitetään jatkuvuutta luoviin toimintaskemoihin, jotka sisältävät materiaalisia ja sosiaalisia tekijöitä kognitiivisten lisäksi. Oppimisympäristön tulisi sisältää yhteistoiminnallisia tilanteita, joissa opettajat toimivat kumppaneina, valmentajina ja malleina ja joissa opiskelijat osallistuvat ongelman ratkaisuun. (Tuomi-Gröhn 2000, 328)

Pikku-Putiikki hankkeessa toiminta yrityksen perustamiseksi on edennyt pitkänä jatkumona. Opiskelijat ovat purkaneet ongelmalähtöisesti liikeidean, kaupan imagon, sidosryhmät, tuotteiden ja yhteistyökumppaneiden hankinnan. Edelleen he ovat suunnitelleet liikemerkin, rakentaneet imagon pohjalta sydämellisen palvelun käsikirjan sekä suunnitelleet kaupan sisustuksen ja lopulta tavaroittaneet ja somistaneet kaupan. Kaikkiin toimintoihin on integroitu eri oppiaineet toimintaa tukemaan. Opettajat ovat toimineet ”priimus moottoreina”, toimintojen ohjaajina ja alullepanijoina. Perinteinen opettajuus on jäänyt romukoppaan ja rooliksi on tullut tilanneopettajuus. Luokkaan astellessa ei ole koskaan voinut tietää mikä on ajankohtainen ongelma ja kuinka läheltä omaa ydinosaamisaluetta se liippaa. Opettajien onkin ollut otettava haaste vastaan ja laajennettava omaa osaamistaan.

2.4.4 Uuden toiminnan luomista

Kuten Tuomi-Gröhnin artikkelissa tiivistetään: *Kysymys on uuden toiminnan luomisesta jatkuvassa ympäristön kanssa yhteistyössä tapahtuvassa prosessissa.* (Tuomi-Gröhn 2000, 328)

Voidaankin sanoa, että työssäoppimisessa ei ole silloin kysymys tiedon siir-
rosta koulusta työhön tai kokeneemman työntekijän työtapojen omaksumises-
ta, vaan uuden toiminnan luomisesta yhdessä muiden kanssa aikaisempiin
tietoihin ja taitoihin perustuen. Siirtymän suunta ei ole vain koululta työpaikal-
le, vaan myös työpaikalta kouluun tai kotoa kouluun. Kaikki siirtymät sisältävät
niin tietojen ja taitojen kuin identiteetinkin rakentumista eikä niinkään yhdessä
tilanteessa opitun soveltamista toiseen tilanteeseen.

Kysymys ei ole pelkästään olemassa olevien tietojen siirtymisestä, vaan tieto-
jen ja taitojen tuottamisesta uudessa muuttuvassa tilanteessa tai ympäristös-
sä. Työssäoppimisen tavoitteena on tämän näkemyksen mukaan yksilön koko
identiteetin ja toiminnan vähittäinen muuttuminen vuorovaikutuksessa muuttu-
van työpaikan ja koulun toimintaympäristöjen kanssa. (Tuomi-Gröhn 2000,
328)

Tämän hetkisen tuntuman mukaan Pikku Putiikki tarjoaa välineen jolla edellä
kuvattuja siirtymiä ja muutoksia voidaan tuottaa. Opiskelijoiden sitoutumisen ja
motivoitumisen voi nähdä kasvavan heidän saadessaan jotain konkreettista
aikaiseksi. Rohkaistuminen toimimaan kaupassa ja onnistumisen kokemukset
rakentavat ammatillista identiteettiä aimo harppauksin verrattuna luokkahuo-
neessa työskentelyyn. Toiminnan konkreettisuus, oikea kaupan käynti oikealla
rahalla vahvistaa kokemuksellista vaikuttavuutta.

Tuomi Gröhnin mukaan lupaavimpia työssäoppimisen kehittämisen kannalta
ovat erilaiset oppijan ja sosiaalisen kontekstin vuorovaikutukseen perustuvat
ajattelutavat. Traditionaalisesti sitä edustaa oppipoika-asiantuntijamalli, jossa
työtaitoja opitaan yhteistyössä kokeneempien kanssa. Simuloidut oppimisym-
päristöt pyrkivät myös lisäämään teoreettisen tiedon ja työelämän välistä yh-
teyttä. Niiden etuna on pyrkimys tuottaa uutta tietoa ongelmien ratkaisuun

usein monimutkaisissakin oppimisympäristöissä. Ongelmana on se, että simuloituja ympäristöjä on vaikea pitää työelämän muutosten tasalla. Myös oppimisen motivaatio on koulukeskeinen, kun opiskelija ei ole aidosti vastuussa työn tuotannollisesta tuloksesta. Toisaalta tämä luo myös turvallisuutta, ei pystytä aiheuttamaan haittoja oikeille asiakkaille. Simuloidut tilanteet eivät myöskään tue opiskelijan koko identiteetin, tietojen ja toiminnan muotoutumista koulun ja työpaikan välillä liikuttaessa. Tosin viime aikoina on kehitelty aidon ja simuloidun oppimisympäristön yhdistäviä opetusmuotoja, joissa tämä ongelma vähenee. Parhaiten myös työpaikkaa hyödyntävän työmuodon tarjoaa kehittävä transfer, jonka tavoitteena on kehittää työpaikan toimintoja ja tuottaa opiskelijoille, työpaikan edustajille ja opettajalle välineitä uuden, tuntemattoman kohtaamiseen yhteistoiminnallisessa prosessissa. Transferin perustana on yhteistoiminnallisen, kehittävän työtavan siirtyminen tilanteesta toiseen niin työpaikalla kuin oppilaitoksessakin. (2000, 330-331)

Pikku Putiikki hanketta voitaneen pitää aidon ja simuloidun oppimisympäristön yhdistävänä opetusmuotona, jonka työelämäyhteydet takaavat toiminnan ajanhermolla pysymisen. Opiskelija tarvitsee varmuutta, ohjausta ja tukea ja koulun yhteyteen luotu oppimisympäristö voi antaa jokaiselle sopivan määrän haastetta toimia omien kykyjensä ja tavoitteittensa pohjalta. Ympäristö tarjoaa myös mahdollisuuden suurempiin haasteisiin, kuitenkin turvallisessa viitekehksessä, kun ohjauksen määrää voidaan muuttaa tavoitteiden mukaisesti.

2.5 Oppilaitoslähtöinen työssäoppimisen malli

Oppilaitoslähtöinen työssäoppimisen malli edustaa lähtökohdiltaan koulua ensisijaisena oppimisympäristönä. Siinä ei voi välttyä ajatukselta ettei koulu tavalla tai toisella ohjaisi ja kontrolloisi ja ennen muuta vaikuttaisi oppijan toimintaan; myös työstä oppimisen sisäisiin ajattelu- ja toimintamalleihin. Koulu edustaa sellaisia toiminta tapoja ja arvoja jotka ovat koululle ominaisia, mm. pyrkimys kontrolloida opiskelijaa, tarve asettaa normeja ja pyrkimys opettaa. Oppilaitoslähtöisessä työssäoppimisen mallissa työssä saatu kokemus on kontekstiinsa sidottu. Opiskelijan muodostama kokemus työstä voi olla merkityksiltään erilainen kuin työssä oppimisessa tai työharjoittelussa hankittu. Kontekstuaalisen oppimissuuntauksen mukaan oppija on kuitenkin välittömässä vuorovaiku-

tussuhteessa oppimisen kontekstiin. Kontekstilla tarkoitetaan paitsi fyysistä tilannetta, myös tilanteeseen liittyviä sosiaalisia ja mentaalisia tekijöitä. Puhutaankin oppimisen tilannesidonnaisuudesta. Tällä korostetaan näkemystä, jonka mukaan konteksti, jossa oppiminen tapahtuu, vaikuttaa oppimisprosessissa syntyvään tietoon. Tästä seuraa oppimisen ongelma ns. transfer ongelma. Tietyissä kontekstissa opittu tieto ei välttämättä ole suoraan sovellettavissa toisiin tilanteisiin ja ympäristöihin. (Räkköläinen ja Uusitalo toim. 2001,16-17)

Tämän mallin etuna voidaan kuitenkin pitää sitä, että opiskelijoilla on mahdollisuus saada työkokemusta. Myös työstä saadusta kokemuksesta voidaan välittömästi oppia. Niiden avulla opiskelija voi valmentautua tiettyyn ammattiin tai yritystoimintaan tai saada yleisiä työelämävalmiuksia. Toisaalta oppilaitokset ovat toimintaympäristöiltään erilaisia, eivätkä pysty tarjoamaan opiskelijoille yhtäläisiä työelämäyhteyksiä ja työssäoppimisen kokemuksia. Kaikki työpaikat eivät myöskään kykene tarjoamaan opiskelijoille aina mielekästä ja haastavaa työtä. Toimiminen koulun tiloissa voi olla paljon kehittävämpää kuin rutiiniomaisten töiden tekeminen ulkopuolisessa työssäoppimispaikassa. (Räkköläinen ja Uusitalo toim. 2001,16-17)

Oppilaitoksilla on edelleen kaikesta työelämäkehityksestä huolimatta oma tehtävänsä erityisesti perusammattitaidon opetuksessa. Vaikka työssäoppimisen sisältöjä määriteltäisiin ohjeellisemmin, niin realismia on, että työpaikoilla ei aina ole aikaa ja mahdollisuuksia opettaa edes perusammattitaitoon liittyvää osaamista. Perustaitojen oppimista on harjoiteltava riittävästi edelleen oppilaitoksissa. (Räkköläinen ja Uusitalo toim. 2001,16-17)

Erityistä tukea vaativien opiskelijoiden työssäoppimisen järjestäminen on hyvin haasteellista ja Pikku Putiikki-hankkeessa he saavat työelämälähtöisesti relevanttia työkokemusta turvallisessa ympäristössä. Opiskelija saattaa tarvita ohjausta, kontrollia ja normeja sekä erilaisia tukitoimia, joiden järjestäminen oppilaitoksen yhteydessä on helpompaa tai yleensäkin mahdollista. Tuen ja ohjauksen järjestäminen koulun ulkopuolisessa työssäoppimispaikassa saattaa vaatia työnohjaajaa työssäoppimisen onnistumiseksi ja resursseja tällaisiin järjestelyihin ei ainakaan vielä ole riittävästi. Oppilaitoksen tiloihin luodussa

oppimisympäristö voidaan myös suunnitella ja seurata opetussuunnitelman toteutumista työssäoppimisen tavoitteet täyttävästi.

Pikku Putiikki hankkeessa luotu ympäristö on luonteeltaan enemmän kuin simuloitu oppimisympäristö, jolloin transfer ongelman voidaan ajatella pienenevän tai poistuvan. Toiminnan jatkuvuus tukee kokemuksellisen oppimisen vaikeavuutta ja kontekstuaalisuutta, kun kaikki toiminta ja opetus linkittyy oppimisympäristöön.

2.6 Oppilaitos työmaailman mallina

Oppilaitos on itsessään työelämän instituutio ja työpaikka sekä henkilöstölle että opiskelijoille, joiden työtä on oppiminen. Oppilaitos on siis toimintoinen aina malli työelämästä sillä opiskeleville. Opiskelija omaksuu työelämän toimintatapoja ja malleja oppilaitosyhteisössä. (Hätönen. 1999, 43)

Oppilaitos voi työstää omaa toimintatapaansa malliksi, jolla työtä ja työssäoppimista kuvataan opetussuunnitelmassa. Silloin voidaan puhua learning by doing-oppimisen mahdollistamisesta: opiskelijat opiskelevat sellaisen yhteisön jäseninä, joka toimii opetussuunnitelman mukaisesti. Konkreettisesti se voi tarkoittaa toiminnan organisoitumista oppiva yhteisö-ajattelun perustalta, jolloin kaikki oppilaitoksessa tapahtuva on myös yhteisen reflektoinnin, tarkastelun, kehittämisen ja oppimisen kohteena. Omasta toiminnasta pyritään oppimaan jatkuvasti. (Hätönen. 1999, 43)

Pikku Putiikin toimintatavassa yhteisöllisyys opiskelijaryhmän ja opettajiston kanssa oli toimintaa kantava voima. Yhteisen asian ympärille nivoutunut toiminta motivoi ja ruokki itseään. Opetut sisällöt kytkeytyivät konkreettisiin toimintoihin ja eteen tulleet uudet asiat edelleen synnyttivät uusia oppimisen tarpeita ja kehitystarpeita. Toimintaa seurasi yleensä arviointi, reflektointi ja kehittämistarpeiden kartoitus, johon kaikki toimijat osallistuivat yhteisöllisesti. Opettajat pystyivät myös antamaan palautetta toisilleen havaitessaan kehitystarpeita esimerkiksi tietyn opiskelijan osaamisesta kollegan ydinosaamisalueella. Tämän perustana oli toiminnallisuus yhteisönä ja oppilaiden toiminnan jatkuva havainnoiminen, mikä muodosti myös arvioinnin perustan.

Vaikka oppilaitoksessa eläminen ei korvaakaan työelämässä saatavaa kokemusta, se voi toimia oivallisena mallina ja tukea varsinaisia työssäoppimisen jaksoja ja työelämässä selviämistä. (Hätönen. toim. 1999, 43) Siirtovaikutuksen voi olettaa olevan vielä tehokkaampi jos työyhteisön kokemus saadaan luotua oppilaitoksen sisälle.

Oppiva yhteisö toimii parhaiten tiimi- tai projektiorganisaationa. Oppilaitos voi organisoida toimintansa tiimimäisesti, jolloin opiskelijatkin ovat olennainen osa yhdessä oppivaa ja jatkuvasti kehittyvää yhteisöä. Kaikkien osallistaminen yhteiseen toimintaan ja päätöksentekoon opettaa ja antaa mahdollisuuden oppia kantamaan vastuuta ja kehittämään aktiivista otetta oman elämän ja työn hallintaan. (Hätönen. toim. 1999, 44)

Toiminnassa opiskelijat otettiin pääsääntöisesti mukaan Putiikin päätöksentekoon kuten kalustevalintaan, tuotevalintaan, esillepanoon, kampanjasuunnitteluun ja hinnoitteluun. Asioille oli joissakin tapauksissa suunniteltu tietty liikkumavara, kuten budjetti, jonka sisällä valintoja voi tehdä. Opettaja saattoi myös ohjata hienovaraisesti päätöksentekoa. Toimintamalli lisäsi myös jonkin verran opiskelijoiden vastuunottoa, siinä mittakaavassa kuin ensimmäistä lukuvuotta opiskelevan opiskelijan voi vastuuta olettaa ottavan. Toiminta kuitenkin mahdollisti yksilötasolla hyvien suoritusten esiintulon.

Toimintamalli on yksi ilmentymä tavasta rakentaa koulutuksen sisään avoimempia ja joustavampia oppimisympäristöjä, joissa osaaminen tuodaan näkyväksi kaikille osapuolille, niin koulutuksessa oleville opiskelijoille kuin työelämän edustajillekin. Putiikin voi olettaa osaltaan avanneen yhteyksiä ulkomailmaan ja toimineen eräänlaisena Luovin merkonomikoulutuksen näyteikkuna.

2.7 Reaalipedagogiikka Pikku Putiikissa

Tuomo Vilppola on käsitellyt väitöstyössään nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä. Vilppolan mukaan nuorten syrjäytymistä voitaisiin ehkäistä jos koulujärjestelmä olisi enemmän käytännön työhön suuntautuva. Koulujärjestelmän

ongelmana on oppijärjestyksen sirpaleisuus. Nuori ei hahmota kokonaisuutta siitä mihin tarvitaan tätäkin matematiikan osa-aluetta. Teoriaa pitäisi myös soveltaa käytäntöön, Vilppola (2007,253) ruotii. Reaalipedagogiikka menetelmänä korostaa sitä, että syrjäytymisvaarassa olevan nuoren elämäntyylisiin puututaan ja nuori sidotaan teoriaopintojen ohessa käytännön töihin.

Pikku Putiikki hankkeen työstäminen haki kokemuspohjaa Tuomon tuvan toimintamalleista. Käytännönläheisen toiminnan on todettu olevan erityisopiskelijoita koulun käyntiin sitova ja motivoiva voimavara. Kahdentoista opiskelijan ryhmä on vajennut kymmeneen, mutta jäljellä olevien voi katsoa sitoutuneen toimintaan erityisen hyvin. Muutamalla opinnot keskeyttäneellä henkilökohtainen ongelmakenttä oli niin laaja että opetusmuodolla ei voida sanoa olevan tässä merkitystä. Ennemminkin voisi ajatella että käytännönläheinen opiskelu ja uusi opetusympäristö ovat toimineet vahvana ryhmäyttävänä ja opiskelijoita koulun toimintaan sitovana voimavarana. Putiikki on koettu omaksi jutuksi ja ryhmäytyminen sen ympärille on ollut keskimääräistä vahvempaa.

Reaalipedagogiikan mallit antavat kuvan syrjäytymisen ongelmakentästä ja rohkaisevia tuloksia edelleen pahemmin syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijoiden koukuttamisesta koulunkäyntiin. Pelkkä oppimisympäristön muokkaaminen ei mahdollisesti riitä opiskelija-aineksen muuttuessa yhä haasteellisemmaksi, mutta kokonaisvaltaiset tukitoimet, nuoren elämäntyylisiin vaikuttaminen ja elämänhallinnan ohjaaminen vapaa-aikaa myöten on saanut monen oppilaan normaalielämään kiinni.

Tiiviinä yhteisönä toimivan opiskelijaryhmän kanssa toimimine mahdollistaa kokonaisvaltaisen tavan vaikuttaa opiskelijoiden elämänhallintaan. Tämän puolesta puhuu opiskelijoiden vahva turvautuminen omaan ohjaajaansa ja opettajistoon myös muissa kuin opiskeluun liittyvissä asioissa. Erilaiset epämuodolliset yhdessäolotilanteen ovat luoneet pohjaa välittämisen ilmapiirille ja sitoneet opiskelijoita koulunkäyntiin, sillä omasta yhteisöstä ei haluta jättäytyä ulkopuolelle. Tämä onkin ehkä yksi tehokkaimpia keinoja sitoa opiskelijoita koulunkäyntiin.

2.8 Työvaltainen koulutus-mahdollisuus toiminnalliselle oppijalle.

Kaija Miettinen toteaa että työammattien laajempi käyttöönottaminen voisi tarjota mahdollisuuden opiskelijoille, joille perustutkinnon suorittaminen on erityisen tuen tarpeen tai muiden syiden vuoksi liian haastavaa (2007, 7).

Pikku-putiikki oppimisympäristö voi jatkossa tarjota mahdollisuuksia erikseen räätälöityjen opintokokonaisuuksien suorittamiseen ja sitä myöten opiskelijalle riittävät perustaidot täsmätyöllistymiseen kaupallisella alalla erilaisiin rajattuihin työtehtäviin. Samalla avautuu keinoja vastata uuden opetussuunnitelman haasteisiin opiskelijan mahdollisuudesta suorittaa erilaisia tutkinnon osia. Kaija Miettisen toimittama teos on rohkaissut Pikku Putiikki hanketta ymmärtämään ajankohtaisuuttaan ja tarjonnut esimerkkejä opetuksen suunnitteluun työvaltaisesti ja malleja oppiaineiden integroimiseen.

Opetuksen järjestäminen on vaatinut liiketalouden perustutkinnossa suunnitelmallisuutta, aihealueiden käsittelyn järjestämistä ja laajaa integrointia eri oppiaineiden sekä ammatillisten että yleisten aineiden sisältöjen suhteen.

3 HANKKEEN TOTEUTUS

Toteuttamista varten laadittiin toimintakuvaus, jonka pohjalta jaettiin liiketalouden ja hallinnon 40 ov opintojaksot laajempiin kokonaisuuksiin. Näille sovittiin työsuunnitelmassa vastuulliset vetäjät. Kaupan toimintaa kuvattiin viikoittain Excel pohjaan ja päiväkirjamaisesti Moodlen keskustelualueelle. Kukin toimija pystyi näin sovittamaan omaa toimintaansa ja siihen kuuluvia sisältöjä suhteessa muuhun toimintaan. Myös viikoittainen kauppapäivän aamussa toteutunut suunnittelutunti auttoi jäsentämään opettajien toimintaa ja toimi myös opettajatiimiä yhteen hitsaavana kannustimena.

Vast: Vesan kauppapäivät
 Muikkula Vesa - tiistai, 27 marraskuu 2007, 15:59

27.11.

- Avajaismainosten tulostus ja levittäminen
- Mainostaulun valmistaminen
- Asiakaspalvelu ja myyntiohjeistus tulostettu, kopioidaan kaikille

[Nytä aiempi](#) | [Jaa](#) | [Poista](#) | [Vastaa](#)

Vast: Vesan kauppapäivät
 Muikkula Vesa - sunnuntai, 16 joulukuu 2007, 14:48

4.12.2007. Avajaiset.

11.12.2007.

- Mainoksia, kaupantekoa
- Myynnin seurantalistan päivittäminen
- Tuotetietokansion ja tuoterekisterin päivitystä
- Kaiveltiin tunnuslukuja myynnistä, ostoista ja kiinteistä kustannuksista alustavasti katetuottolaskelmaa varten

Tulevaa

- Aletaan kehittää Putiikin tietoturvasuunnitelmaa, tässä yhteyksiä myös äidinkieleen, ehkä juridiikkaankin.

Kuva 1 Moodlen keskustelualue

3.1 Toimintakuvaus

Pikku Putiikissa toimivalla ryhmällä oli lukujärjestyksessä yksi toiminnallinen kauppapäivä. Muina päivinä toiminta sijoittuu pääsääntöisesti toimistoon eli luokkaan. Ryhmällä on päävastuullinen opettaja joka koordinoi muun opettaja-

tiimin toimintaa. Kauppapäivänä opettajat käyttävät samanaikaisuutta vaihtaessaan vetovastuuta ryhmän toiminnassa. Näin laajempiin työvaltaisiin kokonaisuuksiin perustuva toiminta voi jatkua. Kaupan toimintaa kuvataan projektina, jotta saadaan dokumentoitua kauppavuosi jatkosuunnittelua varten. Muina koulupäivinä muut ryhmän opettajat liittävät oman opetuksensa kaupan toimintaan seuraamalla viikoittain kaupan tapahtumia. Toimintasuunnitelmaa varten kehitettiin Excel taulukko jonka avulla toimintaa seurattiin koko vuoden läpi. Taulukkoon syntyi opettajien toiminnasta erilaisia teemoja ja tehtäväkokonaisuuksia jotka liittyivät luontevalla tavalla yhteen ja jäsensivät opetuksen järjestämistä. Samalla tallentui kehittämistä varten lukukauteen liittyneet toiminnot ja opetuksen sisällöt.

	A	B	C	D
2		Jakso I		
3		viikko 33	viikko 34	viikko 35
4	Asiakaspalvelu ja markkinointi 3+3h	Toimintatavan perustelu, kauppaprojektin tavoitteet, oma oppimistapa. Työympäristö, työtavat poissaolot, päivärutiinit.	Aspan perusasiaa kauppapäivärutiinit, asiakasryhmät, tuoteryhmät, toimiala, imagon hahmottelua	kaupan nimi, graafiset ohjeet kilpailuetu, aspan toteutt. kaupassamme
5	Yrtti 3+2h	Henkilöstöhallinnon periaatteet tiimityöskentely, tiimivastaavat, tehtäväkentät. Päivärutiinit.	Sidosryhmät, yhteys toimintaympäristöihin, yrittäjyys (asenne)	Tavarantoimittajien selvittäminen, liikeidea, kilpailuetu
6	Toimistopalvelut Matematiikka 4+2h	Laitteenkäyttö, s-posti tekstinkäsittelyn perusteet Matematiikka (lähtötaso)	Laitteenkäyttö, s-posti tekstinkäsittely, sarkaimet työaikaseuranta /(excel) viikkotulostus Prosenttilaskut	Laitteenkäyttö, tiedostojen hallinta tekstinkäsittely, taulukot Prosenttilaskut
7	Taloushallinto 4+0h	Toiminnan kustannukset, kiinteät kulut, (Finpec), Tulostavoitteet. asialuokitus	Toiminnan kustannukset, kiinteät kulut, Tulostavoitteet. Kirjanpito (Kaupan tositteet>tilit>kirjaussäännöt) asialuokitus	Toiminnan kustannukset, kiinteät kulut, (Finpeciin yhteys), Tulostavoitteet. Kirjanpito (Kaupan tositteet>tilit>kirjaussäännöt)
9	Äidinkieli 3h	Aidinkielen lähtötasotehtävät, lukikysely, kirjaston käyttö	Työnhakuasiakirjat / Hakemus	Työnhakuasiakirjat / Hakemus ja CV
10	Juridiikka	Oikeustoimilaki	Oikeustoimilaki	Sopimusoikeus Kuluttajasuojalaki

Kuva 2. Toimintasuunnitelma

3.2 Toiminnan aloitus

Ryhmän aloittaessa toimintansa kauppatila ei ollut vielä valmis ja toimintaan saatiin kytkettyä kertaluontoisena erityisenä tapahtumana kauppatilan suunnittelu, kalusteiden hankinta ja kokoaminen. Ryhmäytymistä tuki Ikeaan suuntautunut kalusteiden hankintareissu.

Opiskelijat hakivat töihin Pikku Putiikkiin ja tähän kytkettiin tehtävänkuvaukset, työnhaku asiakirjoihin, työhaastattelut, työsopimukset ja myöhemmin palkanlaskenta, joka perustuikin osittain läsnäoloihin. Näin virtuaalinenkin palkka kannusti opiskelijaa sitoutumaan opiskeluun ja toimintaan.

Asiakaspalvelun ja markkinoinnin tunneilla luotiin liikeidea ja etsittiin kilpailuetu sekä suunniteltiin mainontaan liikemerkki, logo, slogan ja mainonnan graafiset ohjeet. Näin Pikku Putiikin liiketoimintasuunnitelma lähti muotoutumaan.

Tavaranhankintaan liittyi yhteistyökumppaneiden hakeminen. Oppilaitoksen sisältä kartoitettiin mahdollisuudet saada eri alojen oppilastöitä myyntiin. Ulkopuoliseksi vahvaksi kumppaniksi saatiin Lysti, Kööki & Kamari. Opiskelijaryhmä teki useita tutustumisvierailuja tavarantoimittajien luokse ja myöhemmin heitä kutsuttiin Pikku Putiikin vieraisiksi.

Pikku Putiikin avajaiset olivat erityinen näytön paikka sekä toimijoille että opiskelijoille. Avajaiset suunniteltiin huolella ja siihen kuuluivat mm. tiedotuksen suunnittelu, kutsujen valmistaminen, tarjoilut, avajaisohjelma, pr-lahjat, kassatyöskentelyn harjoittelu ja paketoinnin harjoittelu sekä mainonnan toteutus.

Lukukausi kulki Pikku Putiikin avajaisten jälkeen kampanjasta toiseen ja toiminnan perusprosessien rinnalla opiskelijat opiskelivat asiakirjahallintoa, kuten valmistivat yrityksen asiakirjapohjat, harjoittelivat arkistointia, päivittivät tuoteluetteloita ja rekistereitä. Lisäksi opintoihin sisältyi kustannusten budjetointia, kirjanpitoa, riskien hallintaa, rahoituksen suunnittelua ja liiketoimintasuunnitelman täydentämistä.

3.3 Toiminnassa toteutuneet työprosessit

Työvaltaisesta toiminnasta nousi esiin useita työelämälähtöisiä prosesseja antamaan suuntaa tulevallekin toiminnalle. Vahvimpia olivat luokan seinällekin mallinnetut asiakaspalvelu- ja myyntiprosessi ja tavaranhankintaprosessi. Näihin sidottiin opetuksessa myös mm. liikeidea, sidosryhmät ja kestävä kehitys, mikä teki konkreettiseksi erilaiset liiketoimintaan liittyvät osatekijät ja tuki ymmärtämisen tasoa.

Tavaranhankintaprosessiin kuuluivat tarvekartoitus, tavarantoimittajakartoitus, liikeneuvottelut, tarjouspyynnöt, tilaus tavarahan vastaanotto, reklamaatiot, varastointi ja varastokirjanpito. Asiakaspalvelu ja myyntiprosessi sisälsivät markkinoinnin ja myynnin suunnittelua, asiakkaiden hankinnan sekä asiakkaiden palvelu- ja myyntityön. Tässä yhteydessä tuotettiin kaupan imagon mukainen sydämellisen palvelun käsikirja. Tähän prosessiin kytkeytyivät myös myyntitaito, tuote-esittelyt, tuotetietous, kuluttajan oikeudet, hinnoittelu, asiakaskysely ja kestävä kehitys.

3.4 Äidinkielen, toimistopalveluiden ja matematiikan sisältöjen integroiminen

Esimerkkinä on (taulukko 2) koottuna sisältöjen yhteensovittamisen toteutuminen. Suunnittelutunti ja päiväkirjamainen etenemisen kuvaaminen Moodlen keskustelualueella autoivat toimijoita tukemaan sisällöissä toisiaan ja ajastamaan toiminnot mielekkäästi.

Äidinkielen sisältöjä	Toimistopalvelujen ja matematiikan sisältöjä
Työnhakuasiakirjat - Työhakemus - CV Avoinna olevat alan työpaikat Työhaastatteluun valmistautuminen	Tekstinkäsittelyn perustoiminnot Tiedostojen käsittely, hallinnointi ja arkistointi Asiakirjastandardin mukaiset asetellut Toimiston työvälineet
Yhteystietojen selvittäminen ja käyttäminen Sähköpostilla asiointi -kohtelias ja asiallinen sähköpostiviesti Sähköpostin liitetiedostot	Sähköpostin ja internetin toimintaperiaatteet Tiedonhaku ja s-posti ja internetosoitteiden muodot Hakupalveluiden käyttäminen Sähköpostiviestin rakenne, käsittely ja hallinta Liitetiedostojen käsittely Osoitekirjan ylläpito

	Tietoturva ja tekijänoikeudet
Kauppan alan työsopimusten täyttäminen	Sähköinen asiointi Lomakkeiden käyttö Julkishallinnon tarjoamat verkkopalvelut Muut verkkopalvelut Verkkokauppa
Tarjouspyyntöjen lähettäminen yhteistyökumppaneille osto-, myynti- ja vastatarjous	Standardin mukaisten asiakirjamallien luominen ja käyttäminen Taulukkolaskennan soveltaminen tuotetaulukoissa. Tilausmääriä vastaavat hinnat ja arvonlisävero
Reklamaatio ja reklamaatiovastaus	Standardin mukaisten asiakirjamallien luominen ja käyttäminen
Yrityksen tiedotussuunnitelma	Toimiston työvälineiden monipuolinen käyttö
Tuote-esittely ja tuotekansio	Esitysgrafiikan tuottaminen ja tuotetietojen kokoaminen tuotekansioksi.
Raportti asiakaskyselyn tuloksista	Tekstinkäsittelyn ja taulukkolaskennan soveltaminen Asiakaskyselyn aineiston kokoaminen ja käsittely. Tutuimpien tunnuslukujen laskeminen Aineiston graafinen esittäminen Raportin kokoaminen.

Taulukko 2 Äidinkielen toimistopalveluiden ja matematiikan integroiminen

3.5 Arviointi

Arviointi antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja on keino motivoida opiskelijan toimintaa. Opiskelijoille puhuttiin paljon arvioinnista ja painotettiin uuden opiskelutavan ja opiskeluympäristön myötä arviointimenetelmienkin kehittyvän. Jatkuvan arvioinnin ja opiskelijan jatkuvan seurannan merkitystä painotettiin.

Tynjälän (2002) mukaan arviointia ei nähdä erillisenä tapahtumana, vaan olennaisena osana opetusta ja oppimisprosessia. Opetuksen, oppimisen ja arvioinnin integrointi on keskeistä uudessa arviointiajattelussa. Olennaista ei ole opiskelijan esittämän tiedon määrä vaan sen laatu ja se millaisia muutoksia opiskelijan tietorakenteissa ja tuotoksissa ajan myötä tapahtuu. Mielekäs tiedon konstruointi edellyttää asioiden ymmärtämistä. Ymmärtäminen on edellytyksenä myös sille että tietoa voidaan kehittää edelleen, muovata ja käyttää uusissa yhteyksissä.

Arvioinnissa ei pyritty mittaamaan miten hyvin ja kuinka paljon oppija pystyy toistamaan opitusta sisällöstä, vaan tarkastelemaan laadullisesti sitä, millaisia tietorakenteita opiskelija on muodostanut oppimateriaalin pohjalta ja miten hänen käsityksensä asioista ovat muuttuneet.

Toteutetuissa arviointimenettelyissä opiskelijoilla oli usein käytössään itse luomansa materiaali, kuten luokan seinille kootut kaupan pääprosessit, omat muistiinpanot ja muu yhdessä tuotettu materiaali. Arvioinnilla tarkasteltiin opiskelijan kykyä yhdistellä ja jäsentää opittuja asioita. Jatkuvan arvioinnin lisäksi käytettyjä arviointimenettelyitä olivat aineistokoe, erilaiset näyttötilanteet kuten tuote-esittely ja itsearviointi. Lopullisessa arvioinnissa painotettiin loppuvaiheen osaamista ja se toteutettiin opettajien tiimiarviointina.

3.6 Keskeinen osaaminen työelämän toimintana

Keskeinen tavoiteltava osaaminen kirjattiin toimintakuvaukseen. Tavoitteena oli että opiskelija osaa toimia myynnin, taloushallinnon ja toimistopalvelun perustehtävissä. Tämän mukaan jaettiin myös opettajien vastualueet taloushal-

linton, liiketoimintaan, asiakaspalveluun ja toimistopalveluihin. Kun äidin-kielen opettajan toi lisäksi oman panoksensa mukaan, saatiin hankkeen toimijat rajattua viiteen. Englannin opiskelusta vastasi lisäksi kieltenopettaja.

TALOUSHALLINTO

- ✓ osaa laskuttaa ja seurata saatavia ja maksuja
- ✓ osaa rekisteröidä menot ja tulot muistiin
- ✓ osaa laskea peruspalkat
- ✓ osaa hinnoitella tuotteet ja seurata kannattavuutta

LIIKETOIMINTA

- ✓ osaa ostaa tuotteet, varastoida ja myydä ja osaa hoitaa niihin liittyvät asiakirjat
- ✓ osaa toimia yrittäjämäisesti, taloudellisesti ja vastuuntuntoisesti
- ✓ tuntee yrityksen sijainnin ja toimintaympäristön ja osaa toimia siinä
- ✓ liiketoimintasuunnitelman aloittaminen
- ✓ osaa toimia työpaikalla sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti työaikoja noudattaen

ASIAKASPALVELU

- ✓ osaa palvella asiakasta (valmistautuu, palvelee, jälkihoitaa)
- ✓ osaa selvittää tuotteiden ominaisuuksia ja ympäristövaikutuksia
- ✓ soveltaa tavaroita ja palveluja koskevia määräyksiä
- ✓ osaa myydä kaupan tuotteita ruotsin ja englannin kielellä

TOIMISTOPALVELUT

- ✓ osaa tehdä erilaisia töitä ja dokumentteja käyttäen office-ohjelmia (a-kortti)
- ✓ osaa huolehtia oman työpisteen laitteet, välineet ja ohjelmat toimintaan
- ✓ osaa järjestää paperit ja tiedostot arkistoon ohjeiden mukaisesti
- ✓ osaa järjestää työtilat ja huolehtia ergonomiasta ja työkyvystä

3.7 Arvioinnin työkalut

Toimijat purkivat opetussuunnitelman yhteiset ammatilliset opinnot liiketalous ja hallinto 40 ov auki viiteen eri kokonaisuuteen. Näin saatiin tuotettua arviointilomake taloushallinnon, liiketoiminnan, asiakaspalvelun, toimistopalvelujen ja yleisten työelämävalmiuksien arvioimiseksi. Arvioinnin purkamisessa lähdettiin liikkeelle T1 tason osaamisvaatimuksista ja seuraavilla arviointiportaille koottiin mitä opiskelijan tarvitsee osata edellisten taitojen lisäksi. Lomaketta käytettiin myös opiskelijan itsearviointiin. Toimistopalveluiden arviointilomake on liitteenä 1.

4 YHTEENVETO

Pikku-Putiikki hanke on edistänyt työtapojen murrosta työyhteisössä. Laajemminkin tavoiteltu yhteisten aineiden integroituminen ammattiaineisiin, on saanut luontevan tavan toteutua. Yhteisten aineiden opettajien näkökulmasta muutos on voinut olla suurempi verrattuna harjoitusyritysmaailmassa jo aikaisemmin toimineisiin ammattiopettajiin. Opetuksen yhdessä kehittäminen ja opetuksen arjen yhdessä tekeminen ovat antaneet uutta intoa jokaisen toimijan työpanokseen ja ammatilliseen kehittymiseen. Tärkeimpänä tuloksena tämä kääntyy opiskelijan parhaaksi, kun mielekäs tekeminen motivoi ja kannustaa hyviin oppimistuloksiin.

Oppimisen siirrännäisvaikutusten ammatillisuuteen kasvamisessa on uskallettu toivoa parantuvan ja työssäoppimiseen ja työelämääinkin siirtymisen helpottuvan oppimisympäristön tarjoamien onnistumisen kokemusten myötä. Kriittisesti tulee kuitenkin arvioida kuinka suojaavan ja joustavan ympäristön Pikku Putiikki hanke on erityistä tukea vaativalle opiskelijalle antanut. Missä määrin opiskelijat ovat pystyneet ottamaan vastuuta toiminnasta ja millaisen kynnyksen yli heidän on kuljettava oppimisympäristöstä erilaisiin työympäristöihin siirtyessään. Rehellisesti on todettava että ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ei voi olettaakaan kovin suurta itsenäistä vastuuta kaupan toiminnoista ottavan eikä näin ole tapahtunut. Ympäristö on kuitenkin tarjonnut heille vastuuta pieninä työtehtävinä joiden onnistumista on arvioitu. Onnistumisen kokemukset ovat jääneet osaksi ammatillista kasvua ja niiden voi toivoa kasvavan korkea koulutusohjelmaopintoihin siirryttäessä.

Arviointi on toiminnallisessa oppimisympäristössä opettajalle suuri haaste. On huomioitava vähentävätkö toiminnalliset menetelmät opettavien sisältöjen määrää tai asetettuja tavoitteita siten että mukauttaminen on tarpeen. Mukautettaessa opintoja tehdään muutoksia tehtävien laaja-alaisuudessa, työympäristössä ja työn itsenäisyyden asteessa. Mukauttaminen voi merkitä käytännössä erityisten opetusmenetelmien käyttämistä, mutta oppimisympäristön käyttäminen kontekstina ei automaattisesti rajaa tavoitetasoa. Tarjolla on myös haastavia tehtäviä.

Kaikkiin tavoitteisiin ei kuitenkaan yllätä toiminnallisuuden kautta. Liiketa-
~~uden perustutkimuksen suorittaneen opiskelijan hallitusta ja maksutta~~
paljon myös teoreettisia asioita. Voiko kynnys tällaisten asioiden omaksumi-
seen kasvaa joillakin opiskelijoilla toiminnallisen ensimmäisen opiskeluvuoden
jälkeen. Tämä on huomioitava varsinkin niiden opiskelijoiden suhteen, joille
normaali tutkinnon suorittaminen on muutenkin suuri haaste.

Ryhmän valmistautuu parhaillaan työssäoppimisjaksoon ja yhtenä kannusti-
mena on heidän Pikku Putiikissa toimimisestaan saama työtodistus, josta nä-
kyy suoritettuja työtehtäviä kuten kassatyöskentely. Todistuksen painoarvo on
vähäisen määrän työkokemusta omaavalle nuorelle suuri ja siitä on hyvä läh-
teä rakentamaan ansioluetteloa. Todelliset tulokset hankkeen toiminnasta on
koottava myöhemmin. Tavallisesti opiskelijoissa tapahtuu joskus toisen ja
kolmannen opiskeluvuoden rajamaissa muutos kun ammatillisuus ja vastuun
ottaminen omasta tekemisestä asettuvan uudelle tasolle. Tapahtuuko tämä
aiemmin tai vahvempana hankkeen tarjoaman oppimisympäristön myötä jää
nähtäväksi

Tulokset ja toiminnan mielekkyydet ovat kuitenkin olleet niin rohkaisevia että
tätä tietä on jatkettu ja sovellettu aloittaviin ryhmiin. Samalla tapahtuu suuri
määrä tiedonsiirtoa ja kokemuksen jakoa uusille toimijoille. Toiminta muuttuu
ja hakee uusia uomiaan, mutta kaiken perustana on tukea yhä paremmin eri-
tyistä tukea tarvitsevan opiskelijan henkilökohtaista opiskelupolkua ja ammatil-
lista kehittymistä sekä tietä hyvään elämään. Oppimistapahtumasta on hank-
keen myötä tullun enemmän yhteinen kokemus opiskelijan ja opettajan sekä
myös ympäröivän yhteisön ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kesken.

5 POHDINTA

5.1 Opettajuuden haasteet

Hanke on tukenut opettajia rooliinsa liittyvissä muutospaineissa. Hankkeessa on kerätty kokemusta ja hyviä käytäntöjä tukemaan ammattiopiston pitkän tähtäimen tavoitetta opettajan roolin muuttamisesta oppimisen ohjaajaksi.

Toimijat ovat todenneet oppimisympäristön tuovan uusia haasteita. On todettu että: ”Jos luulet aamulla tietäväsi mitä päivän aikana tapahtuu, et voi olla enempää väärässä”. Toiminta on vaatinut vahvaa tilanneopettajuuden keinojen ymmärtämistä. Oppimisen luontaista suuntaa ei kannata kammata alustavien suunnitelmien mukaan, vaan on heittäydyttävä opin virtaan ja pyrittävä pienillä korjausliikkeillä pitää suunta oikeana. Ovenkahva- ja kynnyspedagogiikka ovat tulleet toimijoille tutuiksi. Ryhmän toimintaan on opettajankin mukauduttava tilannetajun merkitystä väheksymättä.

Oppimisprosessia ohjaavalta opettajalta voidaan edellyttää Rauste von Wrightin mukailleen (1998) konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaisia ominaisuuksia

- 1) Opettajan on pystyttävä hallitsemaan opettamansa sisältöala niin hyvin, että hän pystyy odottamattomissakin tilanteissa toimimaan ongelmanratkaisijan mallina alallaan
- 2) Opettajan on hallittava alansa niin, että hän pystyy ymmärtämään, miten eri oppilaat eri lähtökohdistaan käsin ymmärtävät kyseessä olevat alan ilmiöt, käsitteet, ongelmanratkaisustrategiat
- 3) Opettajan on hallittava tilanneopettajuuden keinoja kuten valikoiva tarkkaavaisuus ja informaation tulkinnan säätely. Opettajan on hallittava myös itsereflektiivisiä valmiuksia, eikä vain omassa opetuksessaan vaan myös valmiuksina, joita hän pyrkii kehittämään oppilaissaan.
- 4) Opettajan on hallittava oppimisen ohjaamisen taidot. Hänen on pystyttävä toimimaan oppimisprosessin tukijana, helpottajana ja luomaan sitä edesauttavia tilanteita, uteliaisuutta herättäviä ristiriitoja, antaa haasteita ja ruokkia opis-

kelijoiden motivaatiota. Opettajan on myös kyettävä säätelemään tilanteen emotionaalista ilmapiiriä.

5.2 SWOT analyysi

Toimijat kokosivat analyysin oppimisympäristöön liittyvistä vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista.

5.2.1 Vahvuudet

- ✓ pieni toimijaryhmä mahdollistaa hyvin opetuksen integroinnin
- ✓ projektissa mukana sitoutuneet ja motivoituneet opettajat ja ohjaaja
- ✓ opettajatiimillä on hyvä luottamus ja yhteishenki → asiat jaetaan ja kaikkien asiantuntemus on käytössä → oma laaja-alaisuus kehittyy
- ✓ projektilla on koulun johdon tuki
- ✓ viikoittainen yhteinen suunnittelutunti
- ✓ opiskelijaryhmä on motivoitunut ja sitoutunut toimintaan
- ✓ kaupan liiketoiminnan pyörittäminen innostaa opiskelijoita oppimaan uutta → oppimisella on "tilaus" = kohde
- ✓ projektin oppimisympäristöt, kauppa ja luokka 119, ovat hyvin varusteltuja
- ✓ kauppa on otettu asiakkaiden keskuudessa hyvin vastaan
- ✓ saatu palaute kollegoilta, asiakkailta ja muulta henkilökunnalta on ollut kannustavaa
- ✓ aito yritys yhteistyökumppanina ja täydentävänä tavarantoimittajana
- ✓ aito työelämälähtöinen oppimismateriaali → Työelämälähtöiset tehtävät motivoivat ja pakottavat opettajankin etsimään opeteltavan asian ytimen
- ✓ sisällöt (ammattilliset ja yhteiset) ja toteutukset integroituvat työelämälähtöisesti
- ✓ samanaikaisopettajuus ja tilanneopettajuuden mahdollisuudet
- ✓ kauppa on valmis näyttöympäristö
- ✓ oppiaineiden raja-aitojen kaatuminen
- ✓ toiminnan dokumentointi on hyvin järjestetty

5.2.2 Heikkoudet

- ✓ arviointiprosessin haasteet ja keskeneräisyys → Ovatko opintokonaisuuden tavoitteet ja kriteerit selkeitä opiskelijalle → arvioinnin avoimuus.
- ✓ suunnitteluresurssin vähyys (1 h/ vko), toimintaa suunniteltu tähän asti lyhyellä tähtämellä = 1-2 viikkoa → ”eletty kädestä suuhun”
- ✓ tavaranhankinnan ja yhteistyön haasteet Luovin organisaatiossa
- ✓ opiskelijoiden poissaolot. Jatkossa on kiinnitettävä huomiota opiskelijavälintään. Asperger-opiskelija yhteistoiminnallisena oppijana?
- ✓ samanaikaisopetuksen vähyys
- ✓ Kynnys- ja ovenkahvapedagogiikan kuluttavuus ja sudenkuopat
- ✓ Kouluttautumistarve oman laaja-alaisuuden kehittämiseksi
- ✓ Ei vielä tietoa miten projekti jatkuu ensi syksynä. Miten koulutusohjelmaopinnot tukevat kauppatoimintaa? Koulutusohjelmaopinnot hajottavat ryhmän? Koulutusohjelmien opettajat mukaan kaupprojektiin?

5.2.3 Mahdollisuudet

- ✓ projekti tuottaa toimintamallin, jota voi hyödyntää jatkossa uusilla ryhmillä
- ✓ opiskelijoilla mahdollisuus oppia ja harjoitella työelämän työprosesseja jo koulun penkillä
- ✓ käytännön tekeminen voi auttaa opiskelijoita löytämään omia osaamisalueita → onnistumisen kokemuksia
- ✓ opiskelijoilla mahdollisuus pyörittää kaupan toimintaa koko opiskelun ajan → toiminnan kehittäminen mahdollista → haasteellisemmat työtehtävät
- ✓ lisää aikaresurssia kehittää ja suunnitella toimintaa pitkällä aikavälillä = pedagogisen näkökulman vahvistaminen → hyvien kokemusten hyödyntäminen
- ✓ Oman osaamisen laajentaminen → opetuksen avaaminen muille opettajille
- ✓ Luovitason yhteistyö, oppilastöiden myymälä ja opetuksen näyteikkuna
- ✓ Yrittäjyysajattelun leviäminen

5.2.4 Uhat

- ✓ opettajien jaksaminen loppuu → suunnitteluun tarvittava työpanos suuri
- ✓ opettajaporukka kasvaa → integrointi monimutkaistuu

- ✓ ohjauksen tarve ryhmässä on suuri, välillä tuntuu, että opettaja ja ohjaajaresurssi ei riitä → opettaja ja ohjaaja uupuvat ja oppilas tippuu ryhmästä
- ✓ eri tahtiin opiskelevat opiskelijat hajottavat kokonaisuutta
- ✓ tulevatko kaikki keskeiset sisällöt opittua työvaltaisessa toiminnassa?
- ✓ opettajien motivaatio loppuu
- ✓ opiskelijoiden motivaatio loppuu

5.3 SWOT analyysin johtopäätökset

Analyysin perusteella toimijat kokivat opetusmenetelmän ja oppimisympäristön olevan uusia mahdollisuuksia avaava toimintamalli, jonka hyvät käytännöt on saatava laajempaan käyttöön. Yhteistyön avaaminen oppilaitoksen muiden toimijoiden kanssa nähtiin vahvuutena ja uusia mahdollisuuksia luovana tekijänä. Toimijoiden yhteishenki oli hyvä ja ruokki edelleen toimintaa. Toimintamalliin liitettiin myös omaa työtä kehittäviä näkökulmia. Oman laaja-alaisuuden kehittyminen nähtiin mahdollisuutena, mutta koettiin myös koulutustarpeita ja -paineita laaja-alaisuuden kehittämiseksi. Toimijoilla oli kuitenkin vahva luottamus toisiinsa ja mahdollisuus turvautua kollegan asiantuntijuuteen.

Opiskelijoille toiminnasta nähtiin koituvan suurta etua kokemusperäisen työelämään kytkeytyvän oppimisympäristön myötä. Sekä motivaation että oppimistulosten nähtiin parantuvan. Toimintamallin uskottiin kasvattavan opiskelijoiden tarttumapintaa hallita koulutusohjelmaopinnoissa vastaan tulevia teoreettisempiakin sisältöjä. Vielä keskeneräinen arvioinnin suunnittelu painoi tässä vaiheessa opettajien mieltä.

Huomio kiinnittyi myös jaksamiseen ja motivaation yllä pitämiseen. Toimintamalli on raskaampi opettajan kannalta suuren suunnittelutarpeen ja toiminnan intensiteetin myötä. Opettajalta vaaditaan vahvaa läsnäoloa ja oman persoonan likoon laittamista. Tilanneopettajuus vaatii jatkuvaa hereillä olemista ja erilaisiin tilanteisiin sopeutumista. Yhteistoiminnallisuus vaatii myös sosiaalisella tasolla vahvaa sitoutumista ryhmään.

5.4 Hankkeen merkitys

Hankkeen avulla on pystytty ehkäisemään erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden syrjäytymistä työelämästä ja parannetaan opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia, kun opiskelija oppii työelämässä ja alallaan tarvittavat tiedot ja taidot käytännönläheisellä tavalla. Lisäksi opiskelijoiden itsevarmuus ja taito markkinoida omaa osaamistaan ovat kehittyneet hankkeen aikana, mikä vaikuttaa heidän työllistymismahdollisuuksiinsa positiivisesti. Näkyvyyden ja avoimuuden myötä työelämän asenteet opiskelijoita kohtaan työssäoppijoina ja työntekijöinä voivat muuttua myönteisemmiksi.

Hankkeen avulla on voitu ehkäistä opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä ja lisätään opiskeluviihtyvyyttä, kun oppiminen on mielekäästä ja tapahtuu toiminnallisesti yhdessä opiskelutoverien kanssa. Yhteisöllisessä opiskelumallissa voidaan myös tukea paremmin opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja asettaa henkilökohtaiset tavoitteet tarkemmin ja näin ehkäistä suorittamattomien opintojen kertymistä hidastamaan ja kuormittamaan opiskelijan opinnoissa etenemistä.

Hanke on välillisesti lisännyt yrittäjyyteen kohdistuvaa myönteistä ajattelua niin erityisoppilaitoksissa, nuorten keskuudessa kuin yhteiskunnassa ja työelämässäkin.

Hankkeen tarjoama oppimisympäristö on nyt otettu käyttöön uusien markkinoryhmien toiminnassa. Kauppapäivä ja toimistopäivä omine sisältöineen ja toimintamalleineen ovat vakiintuneet käyttöön. Oppimisympäristö tarjoaa myös uusia sovellusmahdollisuuksia koulutusohjelmaopintojen järjestämiseen ja näitä kokemuksia tullaan lähitulevaisuudessa saamaan.

Toimintamalli on luonut uudenlaisen tiimityön rakenteen opetuksen järjestämiseen ja antanut kokemuksia samanaikaisopettajuudesta ja sen merkityksestä mm. oman työn ja laaja-alaisuuden kehittymiselle. Opiskelijan arvioinnin tapahtuminen opettajatiimin toimesta on osaltaan kehittänyt arviointia ja sen laadukkuutta.

Oppimisympäristö Pikku Putiikki on näkyvyydellään piristänyt koulun ilma-
piiriä ja tarjonnut näyteikkunan työvaltaisen opetuksen järjestämisestä amma-
tillisessa erityisoppilaitoksessa.

Henkilökohtaisesti tämä kehittämishanke on tarjonnut mahdollisuuden kehittyä
ammattillisesti ja ymmärtää laaja-alaisesti opetettavia kokonaisuuksia. Oman
osaamisen jakaminen opettajatiimille on ollut rikastuttava kokemus. Haluan
kiittää erityisen lämpimästi suuresti arvostamiani kollegoita Pirjo Huikuria, Lee-
na Kaarelaa, Tuija Peltolaa, Jaana Meriläistä, ohjaaja Reijo Perälää ja kaiken
tuen kehittämishankkeelle antanutta esimiestä Eija Juntusta. Tämä kokonai-
suus on edellä mainituista henkilöistä koostuva osien summa.

6 LÄHTEET

Hätönen Heljä. 1999 (Toim.) Opiskelijan arviointi työssäoppimisessa. Kehittyvä koulutus 5/1999. Opetushallitus

Miettinen Kaija (Toim.) 2007 Työvaltainen koulutus-mahdollisuus toiminnalliselle oppijalle. Moniste 12/2007 Opetushallitus

Opettajatiedon kipinöitä: kirjoituksia pedagogiikasta. Joensuun yliopisto. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos, 34–60.

Rauste von Wright, M 1998 Opettaja tienhaarassa-konstruktivismi käytännössä. Atena, Jyväskylä

Räkkönen Mari, Uusitalo Ilkka (toim.) 2001. Työssäoppiminen ja ohjaus ammatillisissa oppilaitoksissa. Tampere: Tammi

Tuomi-Gröhn Terttu ja Engström Yrjö (toim.) 2001. Koulun ja työn rajavyöhykkeellä

Tuomi-Gröhn Terttu, 2000. Työssäoppimisen teoreettisia lähtökohtia: Katsaus erilaisiin transfer-käsityksiin Aikuiskasvatus 4/2000, 325-331

Tynjälä, P. 2002 Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktiivisen oppimiskäsityksen perusteita. Tammi, Tampere

Työkaluja oppimiseen. 2007. Oppimisympäristöt erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle toisen asyteen koulutuksessa Ekblom Raija, Ilveskoski Mari, Kuikka Sirpa, Suvilehto Tuija. Jyväskylän ammattiopisto 2007

Vilppola Tuomo 2007 Reaalipedagoginen toimintaprosessi- sosiaalipedagogisen työn sovellus koulutuksesta syrjäytymässä olevien nuorten kokonaisvaltaisessa tukemisessa. Oulun yliopisto

Väisänen, P. 2000. Kohti oppimiskeskeistä pedagogiikkaa
opettajankoulutuksessa. Teoksessa J. Enkenberg, P.Väisänen & Savolainen
E. (toim.)

7 LIITTEET

Liite 1. Toimistopalvelut kokonaisuuden arviointi

Nimi _____

Toimistopalvelut

Tyydyttävä T1

Opiskelija osaa

- käyttää tietokoneohjelmistoja työssään tietokoneen A-ajokorttia vastaavalla tavalla
- tehdä toimiston työvälineillä perustehtäviä (tulostaa, kopioida, käyttää puhelinta ja laskinta)
- toimia annettujen mallien mukaisesti harjoitelluissa, usein toistuvissa tilanteissa.
- tuottaa annettuja ohjeita noudattaen äidinkielellä lähetyskelpoisia ja standardinmukaisia yleisimpiä asiakirjoja kuten tilauksia ja tarjouspyyntöjä
- säilyttää tehtävät ja asiakirjat ohjeiden mukaisesti sekä paperikansiossaan että sähköisessä muodossa huomioiden tietoturvan, varmuuskopioinnin ja virustorjunnan

Tyydyttävä T2

Opiskelija osaa edellisten lisäksi

- hoitaa ohjatusti sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden tarvitsema tiedonhankinta käyttämällä yleisimpiä tietolähteitä kuten sähköisiä viestimiä
- ohjeiden mukaisesti muokata, välittää sekä tallentaa ja arkistoida asiakirjoja
- huolehtia työympäristöstä, ergonomiasta sekä työkyvystään ohjeiden mukaan

Hyvä H3

Opiskelija osaa edellisten lisäksi

- tuottaa ja muokata lähetyskelpoisia ja standardinmukaisia yleisimpiä asiakirjoja äidinkielellä
- noudattaa ohjeita työympäristöstä, ergonomiasta ja työkyvystä
- hoitaa sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden tarvitsema tiedonhankinta käyttämällä yleisimpiä tietolähteitä kuten sähköisiä viestimiä
- muokata, välittää sekä tallentaa ja arkistoida tietoa noudattamalla keskeisimpiä tietoturvaohjeita ja muita asiakirjoihin liittyviä annettuja määräyksiä
- säilyttää tehtävät ja asiakirjat arkistossaan järjestettynä huomioiden tietoturvan, varmuuskopioinnin ja virustorjunnan

Hyvä H4

Opiskelija osaa edellisten lisäksi

- tuottaa ja muokata selkeitä standardinmukaisia asiakirjoja äidinkielellä
- hoitaa sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden tarvitsema tiedonhankinta käyttämällä tietokantoja, tilastoja ja muita tietolähteitä

Kiitettävä K5

Opiskelija osaa edellisten lisäksi

- käyttää toimistotekniikkaa ja työvälineohjelmia itsenäisesti